

تجدیدنظر در درك عرفان لازمه نشر معنویت اصیل اسلامی در جهان است

تجدیدنظر در درك عرفان و رسیدن به نحوه‌ای جدید از بیان و عرضه آن لازمه شرایط کنونی است و اگر این دو کار را انجام دهیم، هم مقدار مخالفت مخالفان کاهش پیدا خواهد کرد و هم بسیاری مجذوب عرفان اسلامی خواهند شد و می‌توانیم در اقبالی که در سطح جهانی به معنویت پدید آمده است، نقشی روزافزون داشته باشیم.

تجدیدنظر در درك عرفان و رسیدن به نحوه‌ای جدید از بیان و عرضه آن لازمه شرایط کنونی است و اگر این دو کار را انجام دهیم، هم مقدار مخالفت مخالفان کاهش پیدا خواهد کرد و هم بسیاری مجذوب عرفان اسلامی خواهند شد و می‌توانیم در اقبالی که در سطح جهانی به معنویت پدید آمده است، نقشی روزافزون داشته باشیم.

محمد فنایی اشکوری، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌الملل قرآن (ایکنا)، با اشاره به ذومراتب بودن عرفان، بر لزوم ارائه بیان‌هایی از عرفان در سطوح مختلف و با زبان‌های گوناگون برای عقب‌نماندن در عرصه فکری و فرهنگی جهانی تأکید کرد و یکی از اقدامات لازم برای حرکت در این راستا را توجه دادن به برکات دنیوی معنویت و عرفان دانست.

فنایی اشکوری گفت: این چنین تصور شده است که عرفان اسلامی فقط به ابعاد اخروی توجه دارد؛ در حالی که عرفان ناب اسلامی هم به دنیا توجه دارد و هم به آخرت؛ و با وجود این‌که غایت آن فلاح و رستگاری است، اما آثار و برکات دنیوی همچون شاد زیستن و امیدواری و آرامش و نگاه مثبت به زندگی در این نگاه عرفانی نیز حاصل می‌شود.

انزوا و فردگرایی رایج در سنت عرفانی؛ یکی از تقویت‌کننده‌های رویکرد صرفاً آخرت‌گرا در عرفان

وی از انزوا و فردگرایی رایج در سنت عرفانی به عنوان یکی از تقویت‌کننده‌های رویکرد صرفاً آخرت‌گرا در عرفان و معنویت اسلامی یاد کرد و در توضیح عوامل این انزوا و فردگرایی، به دیرباب بودن معارف عرفانی و مساعد نبودن فضای جامعه اشاره و بیان کرد: دیرباب بودن این معارف در سطحی که این افراد از آن سخن می‌گفته‌اند و این که زبان‌های گوناگون و لازم برای بیان این معارف وجود نداشته، باعث شده است که عرفان به حلقه‌های خاصی محدود شود. از سوی دیگر نیز به دلیل مخالفت‌هایی که با عرفان وجود داشته است، افراد آشنا با این معارف سعی در آشکار نشدن آن می‌کرده‌اند و به تدریج این معارف و آن حلقه‌ها شکلی باطنی و مخفی به خود گرفتند که به طور طبیعی به محدودتر شدن حلقه افراد آشنا به این مباحث منجر شده است.

دین نخواست که به شکلی پنهانی و مخفی گروهی خاص بپرورد بلکه به دنبال رشد جامعه بشری بوده است؛ هر چند در این مسیر رشد، عده‌ای به اوج قله‌های معرفت و عرفان برسند و عده‌ای هم در سطوح مختلف به برکاتی از معرفت متعالی بیان شده در قرآن و روایات و سنت عرفانی نائل شوند

فنایی اشکوری با اشاره به لزوم خروج عرفان از شکل حلقه‌ای و انزوا گفت: اگر قرار است که از میراث عرفانی استفاده شود، باید به متن جامعه وارد شود و عمومیت پیدا کند. این چیزی است که دین تعلیم کرده است. دین نخواست که به شکلی پنهانی و مخفی گروهی خاص بپرورد، بلکه به دنبال رشد جامعه بشری بوده است؛ هر چند در این مسیر رشد، عده‌ای به اوج قله‌های معرفت و عرفان برسند و عده‌ای هم در سطوح مختلف به برکاتی از معرفت متعالی بیان شده در قرآن و روایات و سنت عرفانی نائل شوند.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) اضافه کرد: همین الان نیز برخی از متشرعین با عرفان مخالفند، اما به نظر می‌رسد که دیگر زمان آن رسیده است که تسلیم این گونه حرکت‌ها و مخالفت‌ها نباشیم و عرفان صحیح اسلامی را عرضه کنیم.

زبان رمزی و مغلق عرفان؛ یکی از موجبات سوءبرداشت در مورد عرفان

وی در مورد راهکار برطرف کردن سوءبرداشت‌ها و سوءتعبیرهای مخالفین عرفان گفت: یکی از موانعی که موجب سوءبرداشت شده، زبان عرفان است. زبان عرفان زبانی رمزی و مغلق است و خواننده از ظاهر سخن چیزی می‌فهمد، در حالی که گوینده چیز دیگری را مراد کرده است. این امر هم علت‌هایی داشته که این افراد نتوانسته‌اند مقصود خود را آشکارا بیان کنند؛ یکی همین مخالفت‌ها بوده است که آن‌ها را واداشته است که در پرده سخن بگویند و دیگر این که احساس کرده‌اند که این حقایق باطنی اصلاً قابل بیان نیست. این که از سوی همین عرفا گفته شده است که «#171 معانی هرگز اندر لفظ ناید/ که بحر قلزم اندر ظرف ناید» دلایل مختلفی دارد که در بحث ارتباط زبان و عرفان مطرح می‌شود و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

دیرپاب بودن این معارف باعث شده است که عرفان به حلقه‌های خاصی محدود شود. از سوی دیگر نیز به دلیل مخالفت‌هایی که با عرفان وجود داشته است، افراد آشنا با این معارف سعی در آشکار نشدن آن می‌کرده‌اند و به تدریج این معارف و آن حلقه‌ها شکلی باطنی و مخفی به خود گرفتند که به طور طبیعی به محدودتر شدن حلقه افراد آشنا به این مباحث منجر شده است.

این محقق و پژوهشگر عرفان اسلامی ادامه داد: اما اگر ما بخواهیم معنویت را توسعه دهیم و بخواهیم در مقابل تبلیغات و در واقع هجمه انواع مکتب‌های شبه‌عرفانی شرقی و غربی جوانانمان را نجات بدهیم، چاره‌ای نداریم جز این‌که معنویت اصیل اسلامی را به زبانی قابل فهم و قابل عمل عرضه کنیم و از سوی دیگر نیز باید به پرسش‌ها و نگرانی‌ها و دغدغه‌های متشرعان توجه کرد و راه حلی برای آن ارائه داد.

انحرافات پدید آمده در فرقه‌های عرفانی؛ از عوامل ایجاد تصورات نادرست از عرفان

فناپی اشکوری یکی از منشأهای ایجاد تصورات نادرست از عرفان به طور کلی در نزد متشرعان را انحرافات پدید آمده در فرقه‌های عرفانی دانست و عنوان کرد: خیلی‌ها با نام عرفان هم در عقایدشان و هم در اعمال‌شان دچار انحرافات شده‌اند و متشرعین این انحرافات را دیده‌اند و نتیجه گرفته‌اند که عرفان اساساً لازمه‌اش این انحرافات است. باید توضیح داد که این‌ها انحراف از عرفان است و اصل عرفان چنین مقتضیاتی ندارد.

وی افزود: متأسفانه همین الان هم در کشور ما گروه‌های عرفانی‌ای وجود دارد که خود را هم شیعه می‌دانند و انحرافات آشکاری هم در عقاید و در رفتارهای این‌ها دیده می‌شود و فرد متشرع وقتی که این افراد و گروه‌ها را می‌بیند، ممکن است از اصل عرفان تصویری منفی پیدا کند. بنابراین باید توضیح داده شود و تفکیک شود که اصل عرفان يك حکم دارد و این فرقه‌های حکم دیگری دارند و ممکن است که این فرقه‌ها از اصل عرفان فاصله گرفته باشند.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) تجدیدنظر در درکمان از عرفان و رسیدن به زبان و نحوه‌ای جدید از بیان و عرضه آن را لازمه شرایط کنونی دانست و گفت: اگر این دو کار را انجام دهیم بسیاری از مشکلات حل خواهد شد؛ یعنی هم مقدار مخالفت مخالفان کاهش پیدا خواهد کرد و هم بسیاری مجذوب عرفان اسلامی خواهند شد و می‌توانیم در اقبالی که در سطح جهانی به معنویت پدید آمده است نقشی روزافزون داشته باشیم.